

PANDA Opplæringshefte for undervisere og veiledere

Del 3 Gruppedeltakelse og sosial deltakelse: prosesser og ferdigheter

Dette dokumentet er en del av det europeiske Erasmus+ KA202-prosjektet Project, "Participation and Collaboration for Action", akronym PANDA, kode 2020-1-BE02-KA202-074818. Prosjektet involverer 4 europeiske universiteter: Artevelde University of Applied Sciences (Belgia), Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (Norge), Queen's University Belfast (Nord-Irland) og Universidad Complutense de Madrid (Spania). Det involverer også 4 organisasjoner: Growing Up (Belgia); Trondheim Kommune/Link (Norge); Voice of Young People in Care, VOYPIC, (Nord-Irland) og Fundación Secretariado Gitano, FSG (Spania).

Del 3 er skrevet av Winter, K. og UCM/ Fundación Secretariado Gitano teamet som ledet an i forslag til innhold – forfatterne er: Winter, K., Mercado García, E., Leyra Fatou, B., Roncal Vargas, C., Ortiz Mateos, M., Blanco Carrasco, M. Corchado Castillo, A.I., Dorado Barbe, A.I. og Aerts, L., Børmark, P., Eerdeken, W., Haedens, N., Heirbaut, E., Hernes, S., Husby, I.S., Juul R., Lowagie, L., McCafferty, P., Mercado García, E., McGuigan, G., Roncal Vargas, C., Saenen, V., Toal, A.

Innhold

GENERELL INTRODUKSJON	3
1 DEL 3 SOSIAL/GRUPPE DELTAGELSE: PROSESSER OG FERDIGHETER – INNLEDENDE RUNDE	3
2 GRUPPEREGLER	3
3 MÅL OG TEMA FOR TRENINGSØKTEN	3
SEKSJON A: GRUPPEDELTADELSE/SOSIAL DELTAGELSE: HVA ER DET?	4
SEKSJON B: SOSIAL/GRUPPE DELTAGELSE: DE UNDERLIGGENDE PROSESSENE OG FERDIGHETENE	4
SEKSJON C: Å ANVENDE GRUPPE/SOSIAL DELTAKELSE I PRAKSIS	5
SEKSJON D: AVSLUTNING AV ØKTEN	7
APPENDIX 1	8
INFORMASJONSARK OM SOSIAL/GRUPPEDELTADELSE	8
APPENDIX 2: MAL FOR ØVELSE I SEKSJON B	10
REFERANSER	17
YTTERLIGERE BIBLIOGRAFI	18

Generell Introduksjon

Opplæringsverktøyet består av fire komponentdeler som følger:

- Del 1 fokuserer på loven, FNs barnekonvensjon, de generelle kommentarene til FNs Barnekonvensjonen
- Del 2 fokuserer på utfordringer og muligheter
- Del 3 fokuserer på sosial/gruppedeltagelse
- Del 4 fokuserer på metoder

Hver del står på egne ben og kan brukes som treningsopplegg uavhengig av de andre delene, eller sees som en helhet. Opplæringsheftet ses i sammenheng med de nettbaserte ressursene som Panda prosjektet har gjort tilgjengelig på nettsiden reacch.eu. Det anbefales at veileder og deltakere benytter ressursene på nettsiden sammen med dette opplæringsheftet.

1 Gruppedeltakelse og sosial deltakelse: prosesser og ferdigheter – innledende runde

Veileder inviterer deltakerne til å si hvem de er, hvor de jobber og ett talent de har.

2 Grupperegler

Veileder inviterer deltakerne til å identifisere noen grupperegler som gruppen vil operere etter, og som kan omfatte:

- det som sies i gruppen, blir i gruppen
- sikre at alle får bidra
- verdsette bidragene fra alle, enten de er enige eller ikke
- kun gi konstruktive tilbakemeldinger

3 Mål og tema for treningsøkten

Veileder skisserer mål og tema for treningsøkten. Dette heftet fokuserer på sosial- og gruppedeltagelse og de underliggende prosessene og ferdighetene som muliggjør medvirkningsrettigheter for barn og unge. Målene er å:

- Øke deltakernes kunnskap om gruppedeltakelse og sosial deltakelse i prosjekter
- Fremheve de nødvendige prinsippene og prosessene
- Fremheve de nødvendige ferdighetene

- Inspirere fagfolk, gjennom de virkelige eksemplene som er gitt av prosjektpartnere Fundación Secretariado Gitano (FSG), Trondheim Kommune, VOYPIC og Flemish Agency Growing Up til å gjøre endringer i egne organisasjoner.

Seksjon A: Gruppedeltakelse og sosial deltakelse: hva er det?

Formålet med øvelsen:

Hensikten med de følgende øvelsene er at deltakerne skal begynne å tenke på hva sosial deltakelse er, de underliggende prinsipper og å identifisere koblingene til barns deltakelsesrettigheter som definert i FNs Barnekonvensjon.

Oppgaver

- Del folk inn i grupper på 2-3
- Inviter deltakerne til å identifisere sin forståelse av gruppe-/sosial deltagelse og liste opp eventuelle eksempler
- Inviter deltakerne til å identifisere kjerneprinsippene og deres tilpasning til FNs barnekonvensjon
- Samle gruppen igjen og del definisjoner
- Veileder legger til nøkkelord i en flippover/ordsky og deler gruppens forståelse
- Veileder gir deltakerne informasjonsarket om sosial/gruppedeltagelse [se Vedlegg 1] og ber dem lese dette
- Ved slutten av øvelsen vil deltakerne ha en klar ide om hva gruppedeltagelse/sosial deltagelse er og hvor det kommer fra.

Seksjon B: Gruppedeltakelse og sosial deltakelse: de underliggende prosessene og ferdighetene

Formålet med øvelsen:

Formålet med denne øvelsen er at deltakerne skal identifisere prosessene og ferdighetene som ligger til grunn for sosiale deltagelsesprosjekter, og identifisere koblingene til barns deltakerrettigheter som er definert i FNs Barnekonvensjon.

Oppgaver

- Veileder inviterer folk til å komme tilbake i gruppene sine på 2-3

- Hver gruppe får en case-studie (se Vedlegg 1 for case-studien)
- Hver gruppe vil bli bedt om å vurdere hvordan og på hvilke måter de ville jobbe med en gruppe barn om et forslag til å endre sider ved en tjeneste.
- Ved hjelp av tre overskrifter: stadier i prosessen; utfordringer/muligheter med hvert trinn; ferdigheter som kreves på hvert trinn, blir gruppene bedt om å identifisere stadiene i prosessen og de nødvendige ferdighetene [en mal er tilgjengelig i Vedlegg 2 for å hjelpe underviser med å veilede diskusjonen].

Veileder samler gruppen for å dele ideene deres. Ved slutten av denne øvelsen ber veileder hver deltaker om å identifisere en ting de kan gjøre annerledes i sin organisasjon eller hva organisasjonen deres kan gjøre annerledes.

Seksjon C: Å anvende gruppe- og sosial deltakelse i praksis

Formålet med øvelsen:

Formålet med denne øvelsen er at deltakerne skal finne frem til noen vellykkede sosiale deltagelsesprosjekter.

Veileder vil dele gruppen inn i mindre grupper (opptil 4 i hver gruppe) og invitere gruppemedlemmene til å se på et utvalg av ressurser nedenfor som fremhever vellykkede gruppe-/sosiale deltagelsesprosjekter i forskjellige land.

For videoer og podkast, klikk på lenkene under

VIDEOER PÅ ENGELSK

[Child participation: from voice to choice](#)

[Why is children's participation important](#)

[Child participation](#)

[The Right of Children to Participate in Public Decision-Making Processes](#)

[Webinar - Child participation from Global Child Forum](#)

VIDEOER PÅ SPANSK MED ENGELSK OVERSETTELSE

[COPIA](#)

VIDEOER PÅ SPANSK

Participación Infancia y Adolescencia Madrid

¿Para qué participamos en la COPIA?

Yo no soy Trapacero / Yo no soy trapacera

FSG VIDEOER

[Samuel's question/Samules spørsmål](#)

[Fundación Secretariado Gitano - #LeonorDropsOutOfSchool](#)

[I am not a thief/robber/Jeg er ikke en tyv](#)

[Roma video - Equal opportunities/Like muligheter](#)

VIDEOER

[Children's voices through the participation points from REACCH](#)

[Implementering av en samarbeidende tilnærming fra REACCH](#)

PODKAST

[Utfordringer ved medvirkning fra REACCH](#)

Oppgaver

- Veileder inviterer deltakerne til å dele seg i fire grupper.
- Hver av de fire gruppene vil se på materialet med utgangspunkt i relasjon til eget land og noterer prosessene og ferdighetene de merker seg. Spørsmål som deltakerne kanskje ønsker å vurdere er:
 - Hvordan startet den sosiale deltakelsen? Hva skjedde? Og hva skjedde så videre og så videre
 - Hvordan fikk barn en stemme i gruppen? Hvilke ferdigheter var nødvendige?
 - Hvor lang tid tar prosessen?
 - Var det bredere samfunnet (foreldre og samfunn) involvert? Hvordan?
 - Hva bidrar til at et forslag blir vellykket?
 - Hva hindrer sosial deltakelse i å bli vellykket?
 - Hva fungerer? Hvilke verktøy/metoder brukes/ er nyttige?

- Hvis vi skulle spørre barnet hva som gjorde en forskjell angående deres deltakerrettigheter, hva ville de si nå og på lengre sikt?
- Veileder samler deltakerne og ber dem dele erfaringene de gjorde seg.

Seksjon D: Avslutning av økten

Veileder samler gruppen og ber deltakerne reflektere over:

- En ny ting de fant inspirerende
- En ny ting de vil gjøre annerledes i praksis
- En ny ting de vil be teamet, eller organisasjonen om å vurdere når det gjelder endringer i policy/praksis

Appendix 1

Informasjonsark om sosial/gruppedeltagelse

Opprettelse av lokale barne- og ungdomsdeltagelseskomiteer er organer hvor barn og unge kan komme med råd.

De er konstituert for å koordinere og lette utvekslingen mellom offentlige administrasjoner, statlige, regionale og lokale, samt sosiale enheter involvert i velferden til barn og ungdom, for å inspirere og berike tiltak som utvikles av offentlige myndigheter.

I tråd med anbefalingene fra UNICEF Child Friendly Cities, anbefales det at metodikken som implementeres for opprettelsen av de lokale komiteene er deltakende og aktiv. Det er nødvendig at de profesjonelle som er involvert i denne prosessen spiller rollen som ledsagere og fasilitatorer snarere enn overvåkere av aktivitetene og handlingene som skal utføres (Aranda y Malagón, 2013; Cabrerizo et al., 2018).

Ifølge Hart: “En nasjon er demokratisk i den grad dens borgere er involvert, spesielt på lokalsamfunnsnivå. Tilliten og kompetansen til å være involvert må gradvis tilegnes gjennom praksis. Det er av denne grunn at det bør være gradvis økende muligheter for barn å delta i enhver streben etter demokrati, og spesielt i de nasjonene som allerede er overbevist om at de er demokratiske. Med veksten av barns rettigheter, begynner vi å se en økende anerkjennelse av barns evner til å tale/snakke for seg selv. Beklageligvis, mens barns og ungdoms deltakelse forekommer i forskjellige grader rundt om i verden, foregår det ofte utnyttende eller useriøst. Dette essayet er skrevet for folk som vet at unge mennesker har noe å si, men som ønsker å reflektere videre over prosessen. Det er også skrevet for de menneskene som har makt til å hjelpe barn med å ha en stemme, men som, uvitende eller ikke, trivialisere deres involvering” (1992).

Målet er å fremme borgerdeltakelse fra tidlig barndom under ansvar av lokal administrasjon i samarbeid med sosiale enheter.

Arbeidsøktene mellom barn og fagfolk må ta hensyn til særegenhetene til hvert barn, samt deres egne synspunkter.

I denne forstand planlegger og skaper fagfolkene sammen deltakelsesaktivitetene for opprettelsen av de lokale komiteene og valget av representanter.

Denne aktiviteten vil styrke borgerskapsstatus og prosessen med å bygge demokrati, fra forhåndsdefinerte roller (av voksne) til beslutningstaking (av barn og ungdom) gjennom konkrete prosjekter som vil hjelpe voksne med å evaluere deres holdning til barn og deres talsmann (Hart, 1992).

Det vil også oppmuntre til deltakelsesnivåene som skisseres av Shier (2001):

Nivå 4. Barn er involvert i beslutningsprosesser - reflekterer over:

- Er du klar til å la barn delta i beslutningsprosessene dine?
- Er det en prosedyre som gjør at barn kan delta i beslutningsprosesser?
- Er det et politisk krav at barn må være involvert i beslutningsprosesser?

Nivå 5. Barn deler makt og ansvar for beslutningstaking - reflekterer over:

- Er du klar til å dele noe av din voksne makt med barn?
- Er det en prosedyre som gjør at barn og voksne kan dele makt og ansvar for beslutninger?
- Er det et politisk krav at barn og voksne deler makt og ansvar for beslutninger?

Deltagelse vil få innvirkning på utviklingen av forskjellige sosiale ferdigheter, samt verdier. Når det gjelder barn og deres grunnleggende sosiale ferdigheter, utvikles både gruppebevissthet og følelsen av å tilhøre en gruppe. Når det gjelder komplekse sosiale ferdigheter, utvikles empati, emosjonell intelligens, selvsikkerhet, lytteferdigheter, evnen til å kommunisere følelser, evnen til å definere et problem og evaluere løsninger, forhandle, anerkjennelse, beslutningstaking og forsvar av ens egne og andres rettigheter.

Dette er grunnen til at det materialiserer seg i verdier, i deres sosialisering, beslutningstaking, statsborgerskap, lederskap, trening mot deltagelse i fremtiden som voksne borgere. Interseksjonelle tilnærminger favoriserer en mye mer inkluderende og helhetlig tilnærming, og tar opp problemer som kjønnslikestilling, alder, mangfold/funksjonshemming, seksuell identitet, miljø, osv.

Når det gjelder profesjonelt nivå, ville de profesjonelle ferdighetene som skiller seg ut fra denne aktiviteten være følgende: kreativitet og nysgjerrighet; empati; selvsikkerhet; aktiv lytting; ubetinget aksept; kongruens; autentisitet og kunnskap om barns deltagelse.

Appendix 2: Mal for øvelse i seksjon B

Steg i prosessen	Utfordringer/muligheter	Ferdigheter
<p>Inntak og engasjement Kontekst og rammeverk Tidligere møte med barn (for å oppmuntre til deltakelse)</p>	<p>Kontekst og rammeverk</p> <p>Forrige møte med barn (for å oppmuntre til deltakelse)</p> <p>For å fremme barns deltakelse må bevisstheten øke blant barna selv, så vel som blant voksne, at deltakelse skal være naturlig og hyppig i alle områder.</p> <p>I det første møtet med barn, er det avgjørende at fagfolk forklarer dem at de er subjekter og borgere. Derfor er respekt for dem og lytting til deres meninger nøkkelaspekter i den første fasen, for å garantere tydelig informasjon som passer til alderen på hovedpersonene.</p>	<p>Be mitt team/organisasjon om en eksplisitt politikk hvor det forventes at jeg registrerer barnas kommunikasjon, inkludert hva som ble kommunisert, hvordan, med hvilke metoder/medier, når og hvor, hvorfor og også for å registrere barnas ikke-kommunikasjon.</p> <p>Be mitt team/organisasjon om spesifikke skjemaer som krever at jeg registrerer barnas kommunikasjon, inkludert hva som ble kommunisert, hvordan det ble kommunisert, med hvilke metoder/medier, når og hvor, hvorfor og også for å registrere barnas ikke-kommunikasjon.</p>
<p>Gruppemøte med foreldrene Forklaring av aktivitetene (med vekt på barns deltakelse og implikasjonene for fremtiden)</p>	<p>Familiens involvering er avgjørende på dette punktet.</p> <p>Når barn og ungdom bestemmer seg for å delta i denne prosessen, bør møtet med familiene deres ha som mål å understreke barnas rett til deltakelse og implikasjonene det kan ha for deres fremtid.</p>	<p>Be mitt team/organisasjon om et eksplisitt skjema som krever at jeg registrerer foreldrenes kommunikasjon, inkludert hva som ble kommunisert, hvordan, av hvilke metoder/medier, når og hvor.</p> <p>Be mitt team/organisasjon om å identifisere og definere foreldrenes bekymringer.</p>
<p>Datainnsamling og vurdering Individuelt møte med familie og barn Informert samtykke</p>	<p>Et individuelt møte holdes med hvert barn og deres familie for å klargjøre deres tvil og bekymringer om denne prosessen. De blir bedt om å godkjenne og signere informerte samtykkeskjemaer.</p>	<p>Be mitt team/organisasjon om et eksplisitt skjema som krever at jeg registrerer foreldrenes og barnas kommunikasjon, inkludert hva som ble kommunisert, hvordan, av hvilke metoder/medier, når og</p>

		<p>hvor, hvorfor og også for å registrere barnas ikke-kommunikasjon.</p> <p>Be mitt team/organisasjon om å identifisere og definere foreldrenes og barnas bekymringer.</p>
<p>Planlegging, intervensjon og observasjon med barn</p>	<p>Å jobbe sammen profesjonelle og barn for å utvikle aktiviteter relatert til deltakelse.</p> <p>Teknikker (noen forslag):</p> <p>Dynamiseringsteknikker / isbryteraktiviteter (se Orlik, 1979, 1986)</p> <p>Dette er aktiviteter designet for å hjelpe folk med å bli kjent med hverandre og innebærer vanligvis utveksling av navn og andre personlige detaljer. Det er en teambyggingsaktivitet designet for å hjelpe grupper med å knytte bånd og bli et team. Noen spørsmål for å veilede utøvere i denne introduksjonen kan være:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Si navnet ditt - Hvor gammel er du? - Hvor bor du? - Hvor går du på skole? - Hva liker du, hobbyene dine? - Hva mer vil du dele med gruppen? <p>Brainstorming (se Osborn, 1953)</p> <p>Denne teknikken gjør det mulig å fange meninger eller positive holdninger for å samle bekymringer for å formulere konkrete arbeidsforslag i henhold til barnas oppfatninger (Osborn, 1953).</p> <p>Noen spørsmål kan være:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvilke saker vil du diskutere i kommisjonene? 	<p>Be mitt team/organisasjon om å formulere mål, evaluere mulige strategier, artikulere ressurser og timing.</p> <p>Be mitt team om å gjennomføre planen, overvåke fremdriften og revidere planen.</p>

- Hva ville du spørre beslutningstakere om?
- Hvordan vil du at byen din skal være? (Orlik 1979, 1986).

Phillips 66 (se Dabell, 2020)

Gruppen er delt inn i undergrupper på seks barn, og disse gruppene bruker seks minutter (derav Phillips 66) på å diskutere mulige løsninger på et identifisert problem, og rapporterer deretter tilbake til den større gruppen med en foreslått løsning.

Denne metoden er spesielt egnet for å hjelpe store grupper med å generere/utvikle ideer mer effektivt og gir deltakerne plass og frihet til å uttrykke seg likt, noe som sikrer at så mange kreative stemmer som mulig bidrar til å løse problemet som er til stede.

Noen spørsmål for å veilede deg.

- Hvordan vil du at byen din skal se ut?
- Hvorfor tror du at dette problemet er viktig for deg og for alle menneskene som bor i byen din?
- Hva liker du minst med nabolaget ditt?
- Hva liker du mest med nabolaget ditt?
- Har du noen ideer om hvordan du kan fikse det du vil endre?

Når gruppene er inndelt, velges en representant for å registrere og presentere teamets ideer.

Hver gruppe evaluerer sine ideer og presenterer dem for fasilitatoren. Ideene diskuteres deretter og kan vises i form av en plakat eller annet materiale i rommet eller stedet der møtet ble holdt.

	<p>Statueteknikk (se Moreno, 1946, 1959, 1969)</p> <p>Den søker spontane uttrykk og bevissthet om tanker, følelser, holdninger, osv. som favoriserer forståelse og evnen til å ta beslutninger, samt å øve på dem. Det er en handlingsteknikk som forhindrer barn i å blokkere seg selv og avvise noe som går utenfor komfortsonen deres.</p> <p>Barna opplever gjerne handlingsgangen som en lek eller et spill der empati, respekt og grenser er det naturlige grunnlaget for aktiviteten som lar dem lære sosialt.</p> <p>Vi jobber i små grupper (ikke mer enn åtte) og individuelt. Hvis vi har en workshop med 15 personer, ber vi dem om å dele seg inn i tre grupper, hver gruppe blir bedt om å bygge, for eksempel:</p> <ul style="list-style-type: none">• Representasjon av nabolaget.• Representasjon av en forening (sosial gruppe, familie).• Representasjon av deltakelse.• Representasjon av en situasjon i nabolaget.• Representasjon av hvordan de føler seg, osv. <p>De må bli enig om hva de vil presentere. Når representasjonen er laget, må de forklare den og resten av klassekameratene kan stille spørsmål. Dette gjøres med de andre gruppene og ideen, tanken, forslaget, følelsen som gruppen bestemmer seg for, kommer til uttrykk.</p> <p>Det samme kan gjøres individuelt.</p> <p>Scrum teknikk (post-it) (se Herranz, Silva and Herranz, 2014; Aichinguez and Holl, 2017)</p>	
--	---	--

	<p>Den innebærer å bryte ned barnas ideer og forslag i mindre, mer håndterbare moduler, noe som gjør at hver oppgave kan identifiseres. Det hjelper også med å omdanne ideer til handlinger og handlinger til prestasjoner.</p> <p>Denne teknikken starter med å gi et rom på veggen eller tavlen som er tilgjengelig for alle barn. Oppgaver og handlinger er inndelt i 1) aktivitet, 2) å gjøre, 3) pågår, 4) å sjekke og 5) gjort. Det lages også en liste over alle funksjonene som skal innlemmes i hver av de spesifiserte forslagene.</p> <p>Når alle disse teknikkene er utført, velger gruppen sin representant som vil være en del av LOKALKOMITEEN hvis formål er å sette sammen et arbeidsteam for å utvikle handlingene gjennom en demokratisk organisasjonsmodell, men som også forutser at en av personene som utgjør den vil være referansepersonen.</p>	
<p>Endelig evaluering og avslutning</p>	<p>Rådgivningsgruppens tilbakemelding Barnas gruppeavtaler Gruppe evaluering</p> <p>Evalueringen omfatter to akser: først, med programdeltakerne og, for det andre, med organisasjonen selv (Cussiánovich y Martínez, 2014; Martínez y Cabrerizo, 2015; MEPSYD, 2008; UNICEF, 2008, 2018; Verhellen, 1997).</p> <p>Referanser med deltakerne i programmet:</p> <p>(a) Den første utføres med jentene og guttene som deltar i prosjektaktivitetene. Det skjer ved slutten av hver aktivitet. Det er veldig enkelt; spørsmål stilles om utviklingen av aktiviteten og dens grad av aksept og deltakelse. I tillegg, ved slutten av deltakelsesperiodene, innkalles det til et samlingsmøte for å evaluere aktivitetene og prosessen frem mot den endelige avgjørelsen om forslaget som skal bringes til barnas kommunale forsamlinger og til plenumsmøtene med de kommunale politiske representantene.</p>	<p>Be mitt team/organisasjon om å evaluere generell fremgang, avslutte forholdet, og gi tilbakemelding til kontoret/tjenesten om hvordan tjenester, programmer og fagfolk fungerer.</p>

	<p>Noen spørsmål til evaluering med gruppen kan være:</p> <ul style="list-style-type: none">• Hvordan følte du deg med gruppen?• Hva likte du med aktiviteten?• Hva likte du mest?• Hva likte du minst?• Hva vil du foreslå for å forbedre det?• Hvilke andre aktiviteter vil du foreslå?• Hva fikk du ut av gruppen?• Har støtten du har mottatt av gruppen og av fagfolkene vært tilstrekkelig? På hvilken måte? Og hvis det ikke var tilstrekkelig, indiker hva som kan forbedres. <p>b) Den andre involverer fagfolkene. Den utføres ved slutten av hver syklus av aktiviteter og ved slutten av prosessen som sammenfaller med skoleåret. Denne evalueringen brukes til å planlegge det neste skoleåret.</p> <p>Noen aspekter som kan evalueres av fagfolkene kan være:</p> <ul style="list-style-type: none">• Hva var barnas holdninger?• I hvilken grad deltok de i øktene?• Var metodikken effektiv?• Ble de oppmuntret til å utvikle sin selvtillit til å bidra effektivt?• Ble det skapt en atmosfære der de følte seg velkomne, aksepterte og oppmuntret?• Følte alle barn i rådgivningsgruppen seg like verdsatt og inkludert?• Var informasjon tilgjengelig for alle barn?• Var det en mulighet til å fremme bekymringer hvis noen følte seg ekskludert eller marginalisert?• Hvilke resultater opplevde barna selv som et resultat av deres deltakelse i barnas rådgivningsgruppe?	
--	--	--

	<ul style="list-style-type: none">• Når det gjelder barnas rådgivningsgruppe: For eksempel: Følte de seg mer selvsikre? Er de mer klar over sine rettigheter? Føler de seg mer i stand til å snakke offentlig? Føler de seg mer verdsatt i samfunnet sitt? Har de fått nye venner? Har de hatt muligheten til å møte mennesker de ellers ikke ville ha møtt? <p>Fra organisasjonens ståsted, i dette tilfellet ledere og beslutningstakere, kan evaluering være relatert til følgende spørsmål:</p> <ul style="list-style-type: none">• Hadde barna nok informasjon til å ta en positiv beslutning om deres deltakelse i gruppen?	
--	---	--

Referanser

Aichinger, A., & Holl, W. (2017). Group therapy with children: psychodrama with children. Springer.

[Aranda, G. y Malagón, F.J. \(2013\). Guía de Gestión Ciudades Amigas de la Infancia. UNICEF Comité Español.](#)

[Ayuntamiento de Madrid \(2022\). IV Plan de Infancia y Adolescencia \(2020-2023\).](#)

[Cabrerizo, L., Martínez, M., Zelaya, M., García, M. y Andrés, M. \(2018\). Guía para promover la participación infantil y adolescente en la ciudad de Madrid. Madrid: Ayuntamiento de Madrid. Ayuntamiento de Madrid.](#)

[Council of Europe \(2015\). Handbook on European law relating to the rights of the child.](#)

[Comunidad de Madrid \(2017\). Plan de Infancia y Adolescencia de la Comunidad de Madrid \(2017-2021\). Consejería de Políticas Sociales y Familia. Dirección General de la Familia y el Menor.](#)

Cussiánovich, A. y Martínez, M. (2014). Child Participation, Constituent of Community Well-Being. En AA. VV, Handbook of Child Well-Being. Theories, Methods, and Policies in Global Perspective. Vol.4, (pp. 2503-2536). Springer.

[Dabell, J. \(2020, January 13\). The discussion method 66.](#)

[European Commission \(2021\). EU strategy on the rights of the child.](#)

Hart, R. (1992). Children´s participation from Tokenism to citizenship. UNICEF.

Herranz, T., Silva, L., y Herranz, M. (2014). Psicoterapia con niños y psicodrama: La cura por la alegría. Síntesis

[Martínez, M. y Cabrerizo, L. \(2015\). Guía para la Evaluación. Herramienta Prota-Estela. Save the Children International & Enclave de Evaluación.](#)

Moreno, J. L. (1946). Psychodrama Vol. 1. Beacon House.

Moreno, J. L. (1959). Psychodrama Vol. 2: Foundations of Psychodrama. Beacon House.

Moreno, J. L. (1969). Psychodrama Vol. 3: Action Therapy and Principles of Practice. Beacon House.

[Ministerio de Derechos Sociales y Agenda 2030 \(2022\). Infancia con Derechos: Plan de Acción Estatal para la Implementación de la Garantía Infantil Europea \(2022-2030\). Gobierno de España.](#)

Orlik, T. (1979). The Cooperative Sports and Games Book: Challenge without Competition. Writers and Readers.

Orlik, T. (1986). Juegos y deportes cooperativos. Popular.

Osborn, A.F. (1953). Applied imagination. Principles and procedures of creative thinking. Charles Scribner's Sons.

Secretaría General Técnica del MEPSYD (Ed.). (2008). Informe Técnico sobre experiencias de participación social efectiva de niños, niñas y adolescentes. MEPSYD.

[Shier, H. \(2001\). Pathways to participation: openings, opportunities, and obligations. Children & Society, 15\(2\), 107-117.](#)

[UN \(1989\). Convention on the Rights of the Child.](#)

[UN \(2015\). Sustainable Development Goals.](#)

[UNICEF Comité Español \(2008\). Bases para un debate sobre la participación infantil en el ámbito local. UNICEF.](#)

[UNICEF \(2018\). National human rights institutions \(NHRIs\). Series: Tools to support child-friendly practices. CHILDREN'S PARTICIPATION IN THE WORK OF NHRIs. UNICEF.](#)

Verhellen, E. (1997). Convention on the Rights of the Child: Background, Motivation, Strategies, Main Themes. Garant.

Ytterligere bibliografi

Lansdown, G. (2011). Every Child's Right to be heard: A resource guide on the UNCRC. General Comment No.12, Save the Children and UNICEF.

Poudyal, R. (2006). Children and Young People as Citizens: Partners for Social Change.

[Save the Children.](#)

Shearon, E. M. (1980). Psychodrama with children. Acta Paedopsychiatrica: International Journal of Child & Adolescent Psychiatry, 45(5), 253-268.